Te Āheitanga Ahumoni (Kete1)

Ka kapi i te tauiraTe Whare Tapa Wha a Tā Meihana Durie, i tētahi tirohanga Māori o te hauora me te oranga e rapua ai te tauritenga e ngāpou e whā. Me noho taurite, me orua aua pou tētahi ki tētahi kia puta ai te oranga.

Māui me ōna pūkenga maha

He mea whakamahi e Māui ōna pūkenga rāroto o te atamai, mōhiotanga, me te āta mātakitaki, me ngā whakaaro rauhanga kia āta tutuki ai ngā mahi mōrearea e whakaarohia ana hei mahi 'tē taea'. He koha ana mahi pūkenga e whakarei tonu ana i te oranga o te tangata. Nāna i whakamahi ngā mōhiotanga Māori taketake pērā i ngā karakia ki te whakapakari me te whakahihiko, i te taha o ngā tikanga me ngā hangarau o te wā pēnei i ngā taura harakeke, ki te whakahei i a Tamanuiterā me te uruhi i a ia kia pōturi ake tōna haere, me te aha ka whakawhānuitia te awatea. E haere tonu ana te hira o ana mahi i ō tātou ora, e kawekawe ana i tō tātou oranga. Engari, he aha tēnei mea te oranga?

Te tirohanga Māori o te hauora me te oranga

Ka kapi i te tauira Te Whare Tapa Wha a Tā Meihana Durie, i tētahi tirohanga Māori o te hauora me te oranga e rapua ai te tauritenga e ngā pou e whā. Me noho taurite, me orua aua pou tētahi ki tētahi kia puta ai te oranga. Mēnā kua kikino haere tētahi, ko te kore taurite te mutunga iho, ka pā kinotia tō tātou oranga. Anei aua pou;

- Te Taha Whānau, te hauora ā-whānau; Ka whakarato i te kaha o tō tātou tuakiri, ka hono ki tō tātou whakapapa o mua, o nāianei, o muri atu hoki. Te tūrangawaewae, te tiritiri me te atawhai.
- Te Taha Wairua, te hauora ā-wairua; He wāhanga tē kitea ngā ritenga mahi tahi o te hauora, ā, me ū ki te whakapono me te whānuitanga o te whakawhitiwhitinga kōrero. Ko wai mātou, e ahu mai ana i hea, ā, e haere ana ki hea.
- Te Taha Tinana, te hauora ā-tinana: Te hauora ā-tinana, te tipu me te whanaketanga
- Te Taha Hinengaro, te hauora hinengaro; He pēhea tō tātou kite i a tātou anō, tā tātou whakawhitiwhiti kōrero, tō tātou whakaaroaro me ō tātou rongo

Ngā tāhuhu e whā o te Ara Ahunga Ora

Ka takoha atu hoki ngā tāhuhu Te Ara Ahunga Ora e whā ki te oranga, ahakoa kino, ahakoa takatika. Me āta ruku ki roto i tēnā, i tēnā tāhuhu, i te taha o te oranga. E hono ana ki ngā pou whare tapa whā tino ariari nei. Me whai tonu kia noho taurite tētahi ki tētahi ngā pou e whā o te Whare Tapa Whā kia puta ai te oranga. Heoi, ehara i te mea kei te tika, kei te hē rānei ētahi huatau.

Te Nama

I tā Māui whakapōturitanga o te rā, e noho nama ana te tangata ki a ia mō ake tonu. Ko tētahi āhua e taea ai e tātou te utu anō i taua nama ko te whakarite kia oti i a tātou ā tātou mahi ā-rā, me te pārekareka anō hoki ki te wā e whakapaua ana i te taha o te whānau. Ko tētahi atu ara hei whai mō te utu anō i taua nama ko te whakarite kia tino whai hua i ngā rā katoa e takohatia mai ana e Māui. He tino rite taua momo nama ki te nama ahumoni.

Ka puta mai te nama ahumoni ina mino te tangata i tētahi rahinga moni i tētahi kaitaurewa me utu atu anō e ia. Ka hiahiatia noatia te nama ina pupū ake he utunga kāore i whakamaheretia e te whānau.

Ahakoa ko te tikanga he kōwhiringa mārama te noho nama i hangaia e te whānau, arā te huhuatanga o ngā take e kōwhiri ai te whānau ki te mino tahua i tētahi whakaurunga hoatu taurewa.

Ko tōna tikanga, tē kitea aua take, pēnei i te moni hei haere ki te tangihanga o tētahi whanaunga tata, te hiahia ki te whakakapi i ngā pūrere nui o te kāinga, te hiahia tahua rānei ki te hoko i tētahi motokā.

Ngā Penapena

He mea kohikohi e Māui rātou ko ōna tuākana te nui nui rawa o te harakeke, ka penapenatia. I te kitenga he rawaka te rahi, ka hurihia hei taura maha kia taea ai te hopu i a Tamanuiterā, kanohi ki te kanohi. Pēnei i te penapena moni, arā te mahi o

Ina kāore i te pai te whakahaere i te nama, ā, he uaua ki te whānau ki te whakaea i te nama, ka tau mai te ahotea, me te aha ka pā kinotia te oranga o te whānau. Ka tūpono noa te uaua ki te whakaea nama ina māuiui haere te whānau, ina mauroa taua mate, ina huri ngā āhuatanga mahi.

Ehara i te mea ka awea te oranga e te whakahaere pai i te nama, engari ka iti iho te ahotea.

Te Taha Whānau, Te Taha Hinengaro

te 'penapena' i tētahi rahinga moni ki tō pēke mō tētahi pūtake tauwhāiti.

Ka taea e te whānau tētahi rahinga iti, tētahi rahinga nui rānei te penapena, ā, mō te nuinga o te wā, ka whiwhi moni hua mēnā ka penapenatia ki tētahi pūkete pēke. Penapena ai ngā whānau mō

- tētahi rā whānau me ngā perehana kirihimete
- tētahi mea pēnei i te pouaka whakamātao, te pūrere horoi pereti, te pūrere whakamaroke, tētahi tīwharawhara, tētahi motokā, tētahi whare
- tētahi haerenga
- tētahi whakanuinga pērā i te huritau 21

Ka pai pea ki a koe te penapena moni mō tētahi pūtake tauwhāiti, me te aha ka awea paitia te oranga o tō whānau, ahakoa ehara pea tērā i te āhua ki a koe i te wā tonu nā te mea ko te whakahapanga, te whakakore i ō pīrangi rānei te putanga.

Te Taha Whānau, Te Taha Hinengaro

Te Penapena mō te Whāinga

He mahere mārama tā Māui, me tētahi whāinga ki te whakapōturi i a Tamanuiterā. E tino rite ana tēnei ki te ariā o te penapena mō te whāinga. Koia te hipanga ka whai ake ina penapena koe. He māmā ake te penapena taumano mēnā he whāinga tauwhāiti tāu. Ka whakarite anō hoki te whakamahere kia whāia tonutia te whāinga e tō whānau. Arā ngā ara rerekē kia whāia ki te penapena mō tētahi whāinga, engari kua whai mahere ēnei katoa i te tīmatanga ka āta piringia, ā, kua whai here hoki kia eke panuku taua whāinga.

Ka pai ki a koe te penapena mō tētahi whāinga ake. Nā te tīmata me te ū ki tētahi mahere, ka rongo te whānau kua tareka e rātou he mea nui, nā rātou anō i mahi.

Te Taha Wairua, Te Taha Whānau, Te Taha Hinengaro

Tā te Whānau Whakahaere Moni

Nā Māui tana mahere katoa i whakahaere i tana whakataunga ki te whakapōturi i a Tamanuiterā. I ūngia mārikatia tana mahere, i whāia ngā hātepe me ngā tikanga tōtika ki te whakarite kia kore i hē haere tana mahere. E āhua ōrite ana tēnei ki te penapena moni, ā, ka whakarāmemene tērā i ērā atu kaupapa, arā te noho nama, te penapena moni, me te penapena mō tētahi whāinga. E angitu ai tō whakahaere pūtea, me whai whāi, pūtake mārama rānei tō whānau. Me whai mahere pūtea, me utu anō te nama mēnā kei a rātou he nama, me penapena, me ū ki tētahi mahere taumano whānui.

Ka pātui haere pea tētahi mahere taumano ā-whānau me te whakahaere rawa a te whānau. Te mōhio he hira te whakahaere tahua whānau, engari he wāhi anō tō tērā ki te whakahaere moni whānau, ehara i te kōrero katoa.

Nā reira kē, e pā ana te pai o tā te whānau whakahaere moni;

- ki te whānau e kōwhiri ana i te ara tino pai rawa hei whāinga mā rātou
- ki te hira o te whanaungatanga me te aroha i roto i te whānau, engari rawa te moni.
- ki te āhukahuka i te āhua ngātahi o te whānau.
- Ka tautokona ngā whānau mā aua aweko ki te āta whakahaere i a rātou anō, ā rātou rawa, me tā rātou moni.

Te Taha Hinengaro, Te Taha Whānau, Te Taha Wairua

Tirohia te Rauemi